

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2021. december 9.*

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 44/2001/EK rendelet – Az 5. cikk 3. pontja – A »jogellenes károkozással vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyek« fogalma – Bírósági végrehajtási eljárás – Jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset – A 22. cikk 5. pontja – Határozatok végrehajtása – Kizárólagos joghatóság”

A C-242/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Visoki trgovački sud (kereskedelmi fellebbviteli bíróság, Horvátország) a Bírósághoz 2020. június 8-án érkezett, 2020. május 6-i határozatával terjesztett elő

a **HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb**, a HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj p.o. jogutódja

és

a **BP EUROPA SE**, a Deutsche BP AG jogutódja, utóbbi pedig a The Burmah Oil (Deutschland) GmbH jogutódja

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács)

tagjai: K. Jürimäe, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva (előadó), S. Rodin tanácselnök és N. Piçarra bíró,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a horvát kormány képviselőjében G. Vidović Mesarek, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: horvát.

- a cseh kormány képviseletében M. Smolek, J. Vláčil és I. Gavrilova, meghatalmazotti minőségben,
  - az Európai Bizottság képviseletében M. Heller és M. Mataija, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2021. szeptember 9-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o. és HL 2011. L 124., 47. o.) 5. cikke 3. pontjának és 22. cikke 5. pontjának az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb nevű horvátországi székhelyű társaság mint a HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj p.o., Zagreb jogutódja és a németországi székhelyű BP Europa SE Hamburg mint a Deutsche BP AG jogutódja – utóbbi mint a The Burmah Oil (Deutschland) GmbH jogutódja – között, egy később érvénytelenné nyilvánított végrehajtási eljárás során tévesen átutalt összeg jogalap nélküli gazdagodás címén történő visszatérítése tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

A 44/2001 rendelet

- 3 A 44/2001 rendelet (2), (8), (11) és (12) preambulumbekkezdése kimondja:
    - „(2) A joghatóságra és a határozatok elismerésére vonatkozó nemzeti jogszabályok között fennálló egyes különbségek akadályozzák a belső piac megfelelő működését. A polgári és kereskedelmi ügyekben az e rendelet hatálya alá tartozó tagállamok határozatainak gyors és egyszerű elismerése és végrehajtása céljából elengedhetetlenül szükségesek a joghatósági összeütközésre vonatkozó szabályok egységesítésére és az alaki követelmények egyszerűsítésére irányuló rendelkezések.
- [...]
- (8) Az e rendelet hatálya alá tartozó eljárások és az e rendelet által kötelezett tagállam területe között kapcsolatnak kell fennállnia. Ennek megfelelően általában közös joghatósági szabályokat kell alkalmazni, ha az alperes az említett tagállamok egyikében lakóhellyel rendelkezik.

[...]

- (11) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. A jogi személyek székhelyét a közös szabályok átláthatóságának fokozása és a joghatósági okok összeütközése elkerülése végett önállóan kell meghatározni.
- (12) Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében. [helyesen: Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagy az igazságszolgáltatás megfelelő működésének elősegítésére irányuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani.]”

4 E rendelet 2. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

5 Az említett rendelet 3. cikke ekként rendelkezik:

„(1) Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtt kizárólag e fejezet 2–7. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető.

(2) Különösen az I. mellékletben megállapított nemzeti joghatósági szabályokat nem lehet alkalmazni ezekre a személyekre.”

6 Az említett rendelet „Különös joghatóság” című 2. szakaszában szereplő 5. cikke ekként rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

1. a) ha az eljárás tárgya egy szerződés vagy egy szerződéses igény, akkor a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság előtt;
- b) e rendelkezés értelmében, eltérő megállapodás hiányában a vitatott kötelezettség teljesítésének helye:
  - ingó dolog értékesítése esetén a tagállam területén az a hely, ahol a szerződés alapján az adott dologt leszállították, vagy le kellett volna szállítani,
  - szolgáltatás nyújtása esetén a tagállam területén az a hely, ahol a szerződés szerint a szolgáltatást nyújtották, vagy kellett volna nyújtani;
- c) amennyiben a b) pont nem alkalmazható, az a) pontot kell alkalmazni;

[...]

3. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény [helyesen: kárt okozó esemény] bekövetkezett vagy bekövetkezhet;

[...]

- 7 A 44/2001 rendelet „Kizárólagos joghatóság” című 6. szakaszában foglalt 22. cikke előírja:

„A lakóhelyre való tekintet nélkül a következő bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznek:

[...]

5. a határozat végrehajtását érintő eljárásban annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a határozatot végrehajtották, vagy ahol azt végre kell hajtani.”

Az 1215/2012/EU rendelet

- 8 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.) (34) preambulumbekzdése kimondja:

„Biztosítani kell [az új tagállamoknak az alábbi egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményekkel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i] brüsszeli [e]gyezmény [(HL 1972. L 299., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 146. o.), a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény], a [44/2001] rendelet és e rendelet közötti folytonosságot, ennek érdekében átmeneti rendelkezéseket kell megállapítani. Ugyanez a folytonossági követelmény vonatkozik a [Brüsszeli Egyezménynek] és a helyébe lépő rendeleteknek az Európai Unió Bírósága általi értelmezésére is.”

- 9 Az 1215/2012 rendelet 66. cikke értelmében:

„(1) E rendelet kizárólag 2015. január 10. napján vagy azt követően indított eljárásokra, az alaki követelményeknek megfelelően az említett napon vagy azt követően kiállított vagy nyilvántartásba vett közokiratokra és az említett napon vagy azt követően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre alkalmazandó.

(2) A 80. cikk ellenére továbbra is a 44/2001/EK rendelet alkalmazandó azokra a 2015. január 10. előtt indított eljárásokban hozott határozatokra, az alaki követelményeknek megfelelően az említett napot megelőzően kiállított vagy nyilvántartásba vett közokiratokra és az említett napot megelőzően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, amelyek az említett rendelet hatálya alá tartoznak.”

- 10 Az 1215/2012 rendelet 80. cikkének első mondata előírja:

„Ez a rendelet hatályon kívül helyezi a [44/2001] rendeletet.”

A 864/2007/EK rendelet

- 11 A szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (Róma II.) (HL 2007. L 199., 40. o.; helyesbítés: HL 2016. L 39., 63. o.) (7) preambulumbekézése kimondja:

„E rendelet tárgyi hatályának és rendelkezéseinek összhangban kell lenniük a [44/2001] rendelettel és a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó joggal foglalkozó jogi eszközökkel.”

- 12 A 864/2007 rendeletnek a „Szerződésen kívüli kötelmi viszonyok” című 2. cikke, az (1) bekezdésében, a következőket írja elő:

„E rendelet alkalmazásában a kár magában foglalja a jogellenes károkozásból, a jogalap nélküli gazdagodásból, a megbízás nélküli ügyvitelből vagy a *culpa in contrahendó*ból származó valamennyi következményt.”

- 13 E rendeletnek „A jogalap nélküli gazdagodás” című 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben a jogalap nélküli gazdagodásból – beleértve a jogosulatlanul kifizetett összegeket – eredő szerződésen kívüli kötelmi viszony a felek között fennálló olyan jogviszonnal – például szerződéssel vagy jogellenes károkozással – függ össze, amely szorosan kapcsolódik az említett jogalap nélküli gazdagodáshoz, akkor az e jogviszonnra irányadó jogot kell alkalmazni.

(2) Amennyiben az alkalmazandó jog az (1) bekezdés alapján nem határozható meg, és amennyiben a felek szokásos tartózkodási helye a jogalap nélküli gazdagodáshoz vezető esemény bekövetkezésekor ugyanabban az országban található, az alkalmazandó jog ezen ország joga.

(3) Amennyiben az alkalmazandó jog az (1) és a (2) bekezdés alapján nem határozható meg, az alkalmazandó jog a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezésének helye szerinti ország joga.

(4) Amennyiben az eset valamennyi körülménye alapján egyértelmű, hogy a jogalap nélküli gazdagodásból eredő szerződésen kívüli kötelmi viszony nyilvánvalóan szorosabban kapcsolódik az (1), (2) és (3) bekezdésben említettektől eltérő országhoz, akkor e másik ország jogát kell alkalmazni.”

- 14 Az említett rendelet „*Culpa in contrahendo*” című 12. cikke az (1) bekezdésében a következőket mondja ki:

„A szerződés megkötését megelőzően folytatott tárgyalásokból eredő olyan szerződésen kívüli kötelmi viszonnra, amely attól függetlenül létrejön, hogy a szerződés megkötésére ténylegesen sor került-e, azt a jogot kell alkalmazni, amely a szerződésre alkalmazandó, vagy amelyet a szerződésre annak megkötése esetén kellett volna alkalmazni.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 15 A Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság, Horvátország) végrehajtási végzésének megfelelően az alapeljárás alperesének 2003. március 11-én sikerült elérnie egy 3 792 600,87 horvát kuna (HRK) (hőzavetőleg 500 000 euró) összegű követelésnek az alapeljárás felperesének számlájáról történő levonás útján történő behajtását. Ez utóbbi ezt követően eljárást indított a bírósági végrehajtás érvénytelenségének megállapítása iránt. Ezen eljárás keretében a Vrhovni sud

(legfelsőbb bíróság, Horvátország) 2009. május 21-én jogerős ítéletet hozott, amelyben megállapította, hogy e végrehajtás érvénytelen volt. Az alapeljárás alperese, aki jogalap nélkül gazdagodott, ennél fogva köteles lett volna az alapeljárás felperesének visszatéríteni a számára jogalap nélkül átutalt összegeket, a vonatkozó törvényes kamatokkal együtt.

- 16 Ezen ítéletet követően az alapeljárás felperese a nemzeti eljárási szabályok alapján nem nyújthatott be visszatérítés iránti kérelmet ugyanazon végrehajtási eljárás keretében, mivel lejárt az ilyen kérelem benyújtására előírt, a végrehajtás napjától számított egyéves határidő. Ezt követően, 2014. október 1-jén külön peres eljárást indított a jogosulatlan kifizetés visszatéríttetése iránt a Trgovački sud u Zagrebu nál (zágrábi kereskedelmi bíróság, Horvátország), amely az 1215/2012 rendelet rendelkezései alapján megállapította joghatóságának hiányát. Ez utóbbi bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy joghatóságot megállapító különös szabály hiányában a joghatóság megállapításának általános szabályát kell alkalmazni, következésképpen az alapeljárás alperesének lakóhelye/székhelye szerinti tagállam bíróságai, vagyis a német bíróságok rendelkeznek joghatósággal.
- 17 Az alapeljárás felperese fellebbezést nyújtott be a Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság) végzésével szemben a Visoki trgovački sudhoz (kereskedelmi fellebbviteli bíróság, Horvátország), amely a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság. E bíróság úgy véli, hogy az elsőfokú bíróság tévesen alkalmazta az 1215/2012 rendeletet, mivel annak 66. cikkének (1) bekezdése értelmében az csak a 2015. január 10-ét követően indított keresetekre alkalmazandó, miközben az alapeljárást korábban indították meg. *Ratione temporis* (az időbeli hatállyal kapcsolatos okok miatt) tehát a 44/2001 rendelet alkalmazandó.
- 18 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság először is kétségeit fejezi ki a „jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény” fogalmának helyes értelmezésével kapcsolatban, illetve hezitálásának ad hangot a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának értelmezését illetően. Arra hivatkozik, hogy a jogalap nélküli gazdagodás jogintézménye a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmények körébe tartozik, ami főszabály szerint igazolhatja e rendelkezésnek az alapügyben történő alkalmazását, és megalapozhatja a horvát bíróságok joghatóságát. Az említett rendelkezés alkalmazása azonban szerinte nehezzé válik olyan esetben, amikor az ott írt kapcsolóelv a kárt okozó esemény, és jogalap nélküli gazdagodás esetén nincs kárt okozó esemény.
- 19 A Bíróság ítélkezési gyakorlata nem ad választ erre a kérdésre, jóllehet bizonyos elemek relevánsak lehetnek. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy különösen a 2015. január 28-i Kolassa ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37) szerint, a „jogellenes károkozással vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel kapcsolatos ügyek” fogalma magában foglal minden olyan kereseti kérelmet, amely az alperes felelősségének megállapítására irányul, és amely nem kapcsolódik a 44/2001 rendelet 5. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéses igényhez”. Szerinte, ugyanebben az értelemben, a Bíróság a 2016. április 21-i Austro-Mechana ítéletben (C-572/14, EU:C:2016:286) már kimondta, hogy e rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a szerzői jog és a szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.) 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett „méltányos díjazás” megfizetése iránti kérelem a jogellenes károkozással vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel kapcsolatos ügyek körébe tartozik. Ugyanakkor Wahl főtanácsnok a Siemens Aktiengesellschaft Österreich ügyre vonatkozó indítványában (C-102/15, EU:C:2016:225) azt javasolta a Bíróságnak, hogy a 44/2001 rendelet

5. cikkének 3. pontját úgy értelmezze, hogy a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítési kereset nem tartozik a jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel kapcsolatos ügyek körébe.

- 20 Másodsor, a kérdést előterjesztő bíróság a 44/2001 rendelet a határozatok végrehajtása terén alkalmazandó 22. cikke 5. pontjának értelmezésével kapcsolatban tesz fel kérdést, mivel a jogosulatlan kifizetés visszatérítése iránti jelen kereset egy végrehajtási eljárás keretébe illeszkedik. A bíróság e tekintetben pontosítja, hogy bár az alapeljárás felperese külön peres eljárást indított, de ez kizárólag azért történt, mert lejárt a nemzeti jogban a végrehajtási eljárás keretében a visszatérítés iránti kérelem benyújtására előírt határidő.
- 21 E körülmények között a Visoki trgovački sud (kereskedelmi fellebbviteli bíróság, Horvátország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) A [44/2001] rendeletben megállapított, »jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményekre« vonatkozó joghatósági ok hatálya alá tartoznak-e a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló, jogosulatlan kifizetés visszatérítése iránti keresetek, tekintettel arra, hogy e rendelet 5. cikkének 3. pontja többek között előírja, hogy a »[v]alamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető: [...] jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet«?
- 2) A végrehajtási eljárás során jogalap nélkül fizetett összeg ugyanazon bírósági végrehajtási eljárás keretében történő visszakövetelésének időbeli korlátozása miatt indított polgári peres eljárások a [44/2001] rendelet 22. cikkének 5. pontja szerinti kizárólagos joghatóság alá tartoznak-e, amely rendelkezés előírja, hogy a lakóhelyre való tekintet nélkül a határozat végrehajtását érintő eljárásban annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek kizárólagos joghatósággal, ahol a határozatot végrehajtották, vagy ahol azt végre kell hajtani?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

- 22 Elöljáróban emlékeztetni kell először is arra, hogy az 1215/2012 rendelet 80. cikke első mondatának megfelelően e rendelet hatályon kívül helyezi és felváltja a 44/2001 rendeletet, amely a jelen ítélet 9. pontjában említett Brüsszeli Egyezmény helyébe lépett. Ennélfogva a Bíróság által az 1215/2012 rendelet, illetve az ezen egyezmény rendelkezései tekintetében adott értelmezés a 44/2001 rendelet rendelkezéseire vonatkozóan is érvényes, amennyiben e rendelkezések „egyenértékűeknek” tekinthetők. Ez a helyzet egyfelől a Brüsszeli Egyezmény és a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja, másfelől az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja esetében (lásd ebben az értelemben: 2020. november 24-i Wikingerhof ítélet, C-59/19, EU:C:2020:950, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 23 Másodsor, ami az alapügyre *ratione temporis* alkalmazandó jogszabályok meghatározását illeti, pontosítani kell, hogy az 1215/2012 rendelet 66. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a 44/2001 rendeletet továbbra is alkalmazni kell a 2015. január 10. előtt indított eljárásokban hozott

határozatokra, az alaki követelményeknek megfelelően kiállított vagy nyilvántartásba vett közokiratokra és az ez utóbbi rendelet hatálya alá tartozó, 2015. január 10. előtt jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre.

- 24 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a jogosulatlan kifizetések visszatérítésére irányuló főeljárást 2014. október 1-jén indították meg a horvát bíróságok előtt.
- 25 Ebből következik, amint azt egyébként a kérdést előterjesztő bíróság is megállapította, hogy *ratione temporis* a 44/2001 rendelet alkalmazandó az alapeljárásra.

A második kérdésről

- 26 Második kérdésével, amelyet célszerű elsőként vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 5. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset akkor tartozik az e rendelkezés által előírt kizárólagos joghatóság alá, ha e keresetet azon határidő lejárta miatt indították meg, amelyen belül a végrehajtási eljárás során jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítése ugyanezen végrehajtási eljárás keretében követelhető.
- 27 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy míg a 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése általános szabályként az alperes lakóhelye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságát állapítja meg, ugyanezen rendelet olyan különös szabályokat is előír, amelyek lehetővé teszik a felperes számára, hogy bizonyos esetekben az alperest valamely másik tagállam bírósága előtt perelje.
- 28 Az ezen vagylagos joghatósági okokat meghatározó különös joghatósági szabályokat azonban szigorúan kell értelmezni, mivel azok nem teszik lehetővé az említett rendeletben kifejezetten előírt eseteken túlterjeszkedő értelmezést (2018. október 4-i Feniks ítélet, C-337/17, EU:C:2018:805, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 29 A 44/2001 rendelet 22. cikkének 5. pontja tehát csak az általános szabálytól való eltérésként rendelkezik úgy, hogy a határozatok végrehajtása tárgyában – a lakóhelyre/székhelyre való tekintet nélkül – kizárólag a végrehajtás helye szerinti tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal. E rendelkezést, mint az általános joghatósági szabály alóli kivételt, nem lehet a célja által megkövetelnél tágabban értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2018. március 7-i E.ON Czech Holding ítélet, C-560/16, EU:C:2018:167, 26. és 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 30 Márpedig e rendelet (2) és (11) preambulumbekzdéséből kiderül, hogy a rendelet célja a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatósági összeütközésre vonatkozó szabályoknak nagymértékben kiszámítható joghatósági szabályokkal történő egységesítése. Az említett rendelet célja tehát a jogbiztonság megeremtése, amely az Európai Unióban letelepedett személyek jogi védelmének megerősítésében nyilvánul meg, egyszerre lehetővé téve mind a felperesnek, hogy könnyen azonosíthassa, mely bíróság előtt indíthat keresetet, mind pedig az alperesnek, hogy észszerűen kiszámíthassa, mely bíróság előtt indíthat ellene kereset (lásd ebben az értelemben: 2018. március 7-i E.ON Czech Holding ítélet, C-560/16, EU:C:2018:167, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 31 Ebben az összefüggésben a 44/2001 rendelet 22. cikke 5. pontjának hatálya alá tartoznak azok a keresetek, amelyek határozatok vagy jogi aktusok tényleges végrehajtásának biztosítása érdekében ingóságokra vagy ingatlanokra vonatkozóan vezetett kényszerintézkedések, korlátozások vagy elkobzások/lefoglalások vitatásának elbírálására irányulnak (lásd analógia útján: 2020. szeptember 3-i Supreme Site Services és társai ítélet, C-186/19, EU:C:2020:638, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 32 Ezzel szemben az olyan kereset, amelynek tárgya jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem, nem arra irányul, hogy az előző pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett határozatok vagy jogi aktusok tényleges végrehajtásának biztosítása érdekében ingóságokra vagy ingatlanokra vonatkozóan vezetett kényszerintézkedések, korlátozások vagy elkobzások/lefoglalások vitatásáról döntsenek. Egy önálló keresetről van szó, amely – mint ilyen – nem minősül sem végrehajtási eljárásnak, sem pedig ilyen eljárással szembeni jogorvoslati kérelemnek. Ebből következik, hogy az ilyen kereset nem tartozik a 44/2001 rendelet 22. cikke 5. pontjának hatálya alá, még akkor sem, ha e jogalap nélküli gazdagodás a végrehajtási eljárás érvénytelenségéből ered.
- 33 A jelen ügyben a horvát kormány lényegében arra hivatkozik, hogy szoros kapcsolat áll fenn a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló jogosulatlan kifizetések visszatérítésére irányuló alapeljárás és a végrehajtási eljárás között, tekintettel egyrészt arra, hogy a végrehajtási eljárás keretében vitatott bírósági határozat érvénytelensége képezi e jogalap nélküli gazdagodás alapját, másrészt pedig, hogy a jogosulatlanul kapott összeg visszatérítését a végrehajtási eljárás keretében lehetne igényelni, ha az erre meghatározott határidő nem járt volna le, anélkül hogy ez utóbbi körülmény az alapeljárás felpereése részéről bárminemű hanyagságnak lett volna betudható.
- 34 Meg kell azonban állapítani, hogy mind a 44/2001 rendelet általános felépítése, amely a 22. cikke rendelkezéseinek szigorú értelmezéséhez vezet, mind pedig az e rendelet szabályainak nagymértékben kiszámítható módon való értelmezésére vonatkozó követelmény – amint az az említett rendelet (11) preambulumbekzdéséből kitűnik – ahhoz vezet, hogy az ugyanezen rendelet 22. cikke 5. pontjának hatálya alól ki kell zárni a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló olyan visszatérítés iránti keresetet, amelyet azon határidő lejárta miatt indítanak, amelyen belül a végrehajtási eljárás során jogosulatlanul kifizetett összegek visszatérítése ugyanezen végrehajtási eljárás keretében követelhető lett volna.
- 35 Ráadásul a Brüsszeli Egyezmény 16. cikkének (5) bekezdése kapcsán, amelynek szövegét a 44/2001 rendelet 22. cikkének 5. pontja átvette, a Bíróság korábban már kimondta, hogy az ítélet végrehajtásának helye szerinti bíróságok kizárólagos joghatóságának alapvető indoka az, hogy kizárólag annak a tagállamnak a bírósági alkalmazhatják az e tagállam területén a végrehajtással megbízott hatóságok eljárására vonatkozó szabályokat, amelynek a területén a végrehajtást kérték (lásd ebben az értelemben: 1992. március 26-i Reichert és Kockler ítélet, C-261/90, EU:C:1992:149, 26. pont).
- 36 Márpedig végrehajtás iránti kérelem hiányában a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset nem tartozik a 44/2001 rendelet 22. cikke 5. pontjának hatálya alá.
- 37 Ennélfogva, a fenti megfontolások összességére tekintettel, a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 5. pontját úgy kell értelmezni, hogy egy jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset nem tartozik az e rendelkezésben meghatározott

kizárólagos joghatóság alá, még akkor sem, ha azt azon határidő lejárta miatt indították meg, amelyen belül a végrehajtási eljárás során jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítése ugyanezen végrehajtási eljárás keretében követelhető lett volna.

Az első kérdésről

- 38 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset az e rendelkezésben említett joghatósági ok hatálya alá tartozik.
- 39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy míg a 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése az alperes lakóhelye/székhelye szerinti tagállam bíróságainak általános joghatóságát írja elő, e rendelet 5. cikkének 1. pontjának a) alpontja és 5. cikkének 3. pontja a szerződéssel kapcsolatos ügyekben, illetve a jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel kapcsolatos ügyekben különös joghatósági szabályokat állapít meg, lehetővé téve, hogy a felperes más tagállamok bíróságai előtt pereljen. E különös joghatósági szabályokat szigorúan kell értelmezni, amint arra a jelen ítélet 28. pontjában már emlékeztettünk.
- 40 Ezenkívül az említett rendelkezésekben előírt két különös joghatósági szabályt önállóan kell értelmezni, a 44/2001 rendelet rendszerére és célkitűzéseire hagyatkozva, annak érdekében, hogy e rendelet egységes alkalmazása valamennyi tagállamban biztosított legyen. E követelmény, amely főként e két szabály vonatkozó alkalmazási körének meghatározására szolgál, azzal jár, hogy a „szerződéses igénnyel kapcsolatos ügyek” és a „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek” fogalma nem értelmezhető úgy, mintha arra a minősítésre utalnának, amelyet az alkalmazandó nemzeti jog a nemzeti bíróság előtti ügy tárgyát képező jogviszonynak tulajdonít (lásd analógia útján: 2020. november 24-i Wikingerhof ítélet, C-59/19, EU:C:2020:950, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 41 Így a „szerződéses igénnyel kapcsolatos ügyek” körébe tartozó keresetek esetében az említett rendelet 5. cikkének 1. pontjának a) alpontja lehetővé teszi a felperes számára, hogy a kérelme alapjául szolgáló kötelezettség teljesítésének helye szerinti bírósághoz forduljon, míg a „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek” körébe tartozó keresetek esetében ugyanezen rendelet 5. cikkének 3. pontja előírja, hogy azokat annak a helynek a bírósága előtt lehet megindítani, ahol a kárt okozó esemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet.
- 42 Ami közelebbről a „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek” körébe tartozó kereseteket illeti, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek” fogalma magában foglalja az összes olyan kérelmet, amely az alperes felelősségének megállapítására irányul, és amely nem kapcsolódik az e rendelet 5. cikke 1. pontjának a) alpontja szerinti „szerződéses igényhez” (lásd analógia útján: 2020. november 24-i Wikingerhof ítélet, C-59/19, EU:C:2020:950, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 Ebből következik, hogy annak megállapításához, hogy egy jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset az e rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen

cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek körébe tartozik-e, meg kell vizsgálni, hogy két feltétel teljesül-e, nevezetesen egyrészt, hogy e kereset nem kapcsolódik-e az említett rendelet 5. cikke 1. pontjának a) alpontja szerinti szerződéses igényhez, másrészt pedig, hogy az alperes felelősségének megállapítására irányul-e.

- 44 Ami az első feltételt illeti, az utóbbi cikk értelmében vett szerződéses igény magában foglal minden olyan kérelmet, amely valamely személy által a másik felé szabadon vállalt kötelezettségen alapul (lásd ebben az értelemben: 2020. november 11-i Ellmes Property Services ítélet, C-433/19, EU:C:2020:900, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Márpedig meg kell jegyezni, hogy – amint arra a főtanácsnok indítványának 45. pontjában rámutatott – a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem keretében a felperes által követelt visszatérítésre vonatkozó kötelezettség főszabály szerint nem az alperes vele szembeni önkéntes kötelezettségvállalásából ered, hanem az alperes akaratától függetlenül keletkezik. Ebből következik, hogy az ilyen visszatérítés iránti kérelem főszabály szerint nem tartozik a 44/2001 rendelet 5. cikke 1. pontjának a) alpontja értelmében vett szerződéssel kapcsolatos ügyek körébe.
- 46 Ezt az értelmezést támasztja alá a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának és a 864/2007 rendelet 2. cikkének együttes olvasata is, amely a kollíziós szabályok területén annak a pandantját képezi, amely a joghatóságok ütközése területén ezen 5. cikk 3. pontja, emlékeztetve arra, hogy e két rendeletet lehetőség szerint egymással koherens módon kell értelmezni. A 864/2007 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése ugyanis előírja, hogy a jogalap nélküli gazdagodásból eredő visszatérítési kötelezettséget az e rendelet hatálya alá tartozó olyan szerződésen kívüli kötelezettségnek kell tekinteni, amely e rendelet 10. cikkének megfelelően különös kollíziós szabályok hatálya alá tartozik (lásd ebben az értelemben: 2016. január 21-i ERGO Insurance et Gjensidige Baltic ítélet, C-359/14 és C-475/14, EU:C:2016:40, 45. és 46. pont).
- 47 Mindazonáltal ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára teljes körű választ lehessen adni, hozzá kell tenni, hogy – amint arra a főtanácsnok az indítványának 48–52. pontjában rámutatott – a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem bizonyos körülmények esetén szorosan kapcsolódhat a peres felek közötti szerződéses viszonyhoz, és ennek következtében az e rendelet 5. cikke 1. pontjának a) alpontja értelmében vett „szerződéses vagy szerződéses igény” körébe tartozónak tekinthető.
- 48 E körülmények közé tartozik az az eset, amikor a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem a felek között korábban fennálló szerződéses viszonyhoz kapcsolódik. Ez az eset áll fenn például olyankor, amint arra a főtanácsnok az indítványának 50. pontjában lényegében rámutatott, amikor a kérelmező olyan szerződéses kötelezettséghez szorosan kapcsolódó jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozik, amelyet érvénytelennek tekint, vagy amelyet az alperes nem teljesített, vagy ha úgy véli, hogy azt „túlteljesítette”, ami igazolja a visszatérítéshez való jogát.
- 49 E tekintetben a Bíróság korábban már kimondta, hogy az érvénytelen szerződés alapján nyújtott szolgáltatások visszakövetelése iránti kérelem ilyen tárgykörbe tartozik (lásd ebben az értelemben: 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet, C-366/13, EU:C:2016:282, 55. és 58. pont).

- 50 Egyébként pedig az ilyen kapcsolódás megfelel a 44/2001 rendelet 5. cikke 1. pontjának a) alpontja által követett, a földrajzi közelséggel és az igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos célkitűzéseknek, amelyek hallgatólagosan magukban foglalják azt is, hogy a szerződést elbíráló bíróság határozhat a szerződés érvénytelenségének, nemteljesítésének vagy „túlteljesítésének” következményeiről, és ennél fogva az ezekből eredő esetleges visszaszolgáltatásról, amennyiben különösen szoros kapcsolat áll fenn a kérelem és a kérelem alapját képező kötelezettség teljesítésének helye szerinti, e rendelkezés értelmében vett bíróság között.
- 51 A fentiekből következik, hogy a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset nem tartozik a szerződéssel vagy szerződéses igénnyel kapcsolatos ügyek körébe, és ezáltal megfelel a jelen ítélet 43. pontjában említett első feltételnek, már amennyiben e kereset szorosan kapcsolódik a felek között korábban fennálló szerződéses viszonyhoz.
- 52 A jelen ítélet ugyanezen 43. pontjában foglalt második feltételt illetően meg kell vizsgálni, hogy a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset az alperes felelőségének megállapítására irányul-e.
- 53 E tekintetben a Bíróság korábban már kimondta, hogy ez a helyzet akkor, ha a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett kárt okozó esemény az alperesnek tudható be, annyiban, hogy valamely olyan cselekményt vagy mulasztást rónak fel neki, amely ellentétes a jog által előírt kötelezettséggel vagy tilalommal. Ugyanis a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért a felelősség csak akkor merülhet fel, ha a kár és a kárt okozó jogellenes cselekmény között okozati összefüggés áll fenn (lásd ebben az értelemben: 2016. április 21-i Austro-Mechana ítélet, C-572/14, EU:C:2016:286, 40., 41. és 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 54 Hozzá kell tenni – amint arra a főtanácsnok indítványának 61. pontjában rámutatott –, hogy ezek a pontosítások megkülönböztetés nélkül érvényesek a jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek egészére, anélkül hogy ezeken belül kifejezetten el kellene különíteni a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyeket. Azon tényen kívül ugyanis, hogy a „jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény” kifejezés nem szerepel a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának dán, észt, holland, portugál, szlovák, finn és svéd változatában, a „jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény” fogalma nem olyan helyzetekre utal, amelyeket a kárt okozó esemény hiánya jellemez, hanem inkább olyan helyzetekre, amelyekben a kárt okozó esemény gondatlanság vagy hanyagság következménye. Valamely kérelem tehát nem tarthat a jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek körébe, ha az alperes felmerülő felelősége nem az előző pontban kifejtett értelemben vett kárt okozó esemény fennállásán alapul.
- 55 Márpedig egy jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem olyan kötelezettségen alapul, amely nem kárt okozó cselekményből ered. E kötelezettség ugyanis az alperes magatartásától függetlenül keletkezik, akkor is, ha nem áll fenn okozati kapcsolat a kár és az alperes által elkövetett esetleges jogellenes cselekmény vagy mulasztás között.
- 56 Ennél fogva a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítési kérelem nem tarthat a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett, jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek körébe.

- 57 E következtetésnek nem mond ellent a 2016. április 21-i Austro-Mechana ítélet (C-572/14, EU:C:2016:286), amelyben a Bíróság megállapította, hogy egy szerzői jogi közös jogkezelő szervezet által benyújtott, a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett „méltányos díjazás” megfizetésére vonatkozó kötelezettséggel kapcsolatos kérelem, amely a nemzeti jog szerint azokat a vállalkozásokat terheli, amelyek – üzleti vagy haszonszerzési célból – elsőként hozzák forgalomba a nemzeti területen az adatrögzítésre alkalmas adathordozókat, a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett, jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek körébe tartozik. Ugyanis, amint arra a főtanácsnok az indítványának 72. pontjában rámutatott, az e kérelem alapjául szolgáló kötelezettség egy kárt okozó eseményből, nevezetesen a forgalmazott adathordozókat terhelő, magáncélú másolatokhoz kapcsolódó, a szerzői jogok jogosultjainak okozott kárból ered.
- 58 Meg kell továbbá jegyezni, hogy lehetséges, hogy valamely jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem nem tartozik sem a 44/2001 rendelet 5. cikke 1. pontjának a) alpontja értelmében vett szerződéses ügyek, sem az e rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek körébe. Ez az eset áll fenn ugyanis akkor, ha e kérelem nem kapcsolódik szorosan az érintett jogvita felei között korábban fennálló szerződéses kapcsolathoz.
- 59 Ilyen esetben a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem a 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében előírt általános szabálynak megfelelően az alperes lakóhelye/székhelye szerinti tagállam bíróságainak joghatósága alá tartozik.
- 60 A fenti megfontolások egészére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy egy jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset nem tartozik az e rendelkezésben meghatározott joghatósági ok hatálya alá.

A költségekről

- 61 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 22. cikkének 5. pontját úgy kell értelmezni, hogy egy jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset nem tartozik az e rendelkezésben meghatározott kizárólagos joghatóság alá, még akkor sem, ha azt azon határidő lejártá miatt indították meg, amelyen belül a valamely végrehajtási eljárás során jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítése ugyanezen végrehajtási eljárás keretében követelhető lett volna.**

- 2) A 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy egy jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kereset nem tartozik az e rendelkezésben meghatározott joghatósági ok hatálya alá.**

Aláírások